Véges matematika 1/V. normál gyakorlat
Mintazárthelyi az 1. anyagrészhez

Minden megoldást indoklással kell alátámasztani. Az előadáson és a gyakorlaton elhangzott állításokra szabad hivatkozni azok pontos megfogalmazása után, másra nem. Semmilyen segédeszköz nem használható, számológép sem. Minden feladat megoldása tíz pontot ér. Egy lapra több feladat megoldása is írható.

1. Hány olyan harminc hosszúságú kockadobás-sorozat van, melyben
a) pontosan nyolc darab hatos és legalább egy kettes van?
b) páros szám után nem állhat közvetlenül páratlan? (Páratlan után állhat páros.)

Megoldás: **a)** Először kiválasztjuk a 8 darab hatos helyét, ezt $\binom{30}{8}$-féleképpen tehetjük meg. A maradék 22 helyre az $1, \ldots, 5$ számok kerülhetnek. Dobjuk ki a rosszat: összesen 5^{22}-féle lehet a 22 hely kitöltése; ezekből rossz, ha nem szerepel kettes, azaz minden helyen csak négyféle szám közül választunk, ezt 4^{22}-féleképpen tehetjük meg. A hatosok helyének kiválasztása és a többi 22 hely kitöltéseinek száma egymástól független, ezért szorzunk, a megoldás tehát $\binom{30}{8} \cdot (5^{22} - 4^{22})$.
b) Ha a sorozatban van valahol páros szám, akkor onnantól kezdve csak páros számok állhatnak. Esetszétválasztás aszerint, hogy az első páros szám a sorozat hányadik helyén áll: Ha a k. helyen, akkor az őt megelőző $k-1$ hely mindegyikére a három páratlan szám valamelyike kerülhet, ez 3^{k-1} lehetőség; a k. helytől kezdve minden helyre a három páros szám valamelyike kerülhet, ez $3^{30-(k-1)}$ lehetőség; ezek függetlenek, ezért szorzunk: $3^{k-1} \cdot 3^{30-(k-1)} = 3^{30}$ minden k-ra. Az esetszétválasztásnak megfelelően ezt k lehetséges értékeire össze kell adni, $k = 0, 1, \ldots, 30$ (ahol k=0 azt jelenti, hogy a sorozatban minden szám páratlan), azaz $31 \cdot 3^{30}$.

2. A MISSISSIPPI szó anagrammáit tanulmányozom. Mindegyikre megnézem, hogy egymás melletti S betűkből mi a leghosszabb előforduló sorozat. Hány olyan anagramma van, melyre ez az érték pontosan három?

Megoldás: Három darab S-t összeragasztunk, így összesen 9 betűt kell sorbaraknunk úgy, hogy a negyedik S nem állhat az összeragasztottak mellett. Először az S-ek elhelyezéseit számoljuk össze esetszétválasztással aszerint, hogy az összeragasztott hol áll: 1. Ha az első vagy utolsó helyen, a negyedik S hétféle helyen állhat, 2. ha a 2-8. helyek valamelyikén, akkor a negyedik hatféle helyen. Ez $2 \cdot 7 + 7 \cdot 6$ lehetőség. A többi betű elhelyezéseinek száma ismétléses permutációval: a megmaradt 7 helyre kell sorbarakni négy I, kettő P és egy M betűt, ez $\frac{7!}{4! \cdot 2!}$-féleképpen lehetséges. A S-ek helyének kiválasztása és a többi betű sorbarakásainak száma egymástól független, ezért szorzunk, a megoldás tehát $(2 \cdot 7 + 7 \cdot 6) \cdot \frac{7!}{4! \cdot 2!}$.

3. Van 7 darab különböző dobozom és 17 pár cipőm. Hányféleképpen oszthatom szét a cipőket a dobozokba (minden cipőt el akarok rakni; egy dobozba bármennyi belefér), ha...
a) a cipők mind különbözők (azaz nincs két egyforma pár), és az összetartozó jobb- / ballábas cipőket ugyanazon dobozba teszem?
b) a cipők mind egyformák (azaz bármely két pár egyforma), de nem figyelek arra, hogy a jobb- / ballábas cipők párban legyenek?

Megoldás: **a)** Cipőpáronként döntünk, hogy melyik dobozba kerüljön, mindnél 7 lehetőségünk van, tehát 7^{17}.
b) A jobb- és ballábas cipők természetesen különböznek egymástól, azaz azt kell megmondanunk, hogy melyik dobozba mennyi ballábas és mennyi jobblábas cipő került. A 17 egyforma ballábas cipő 7 doboz közti kiosztásainak számát a gombóc-pálcika módszerrel megkapjuk: 17 gombóc, $7-1$ pálcika, azaz $\binom{23}{17}$. Jobblábasokra függetlenül ugyanígy, tehát $\binom{23}{17}^2$.

4. A Lucas számokat a következő módon definiáljuk: $L_1 = 1, L_2 = 3$ és $n > 2$ esetén $L_n = L_{n-1} + L_{n-2}$. Bizonyítsd be, hogy $L_n = F_{n+1} + F_{n-1}$ tetszőleges $n > 0$ egész esetén.

Megoldás: Teljes indukció. Kezdeti értékre: $L_1 = F_2 + F_0 = 1 + 0 = 1$ teljesül, illetve $L_2 = F_3 + F_1 = 2 + 1 = 3$ teljesül. (Elég egyet mutatni.)
Tegyük fel, hogy valamilyen n értékig $L_n = F_{n+1} + F_{n-1}$, ez az indukciós feltevés. Indukciós lépés: megmutatjuk, hogy $n + 1$-re is teljesül, azaz belátjuk, hogy $L_{n+1} = F_{n+2} + F_n$.
$L_{n+1} = L_n + L_{n-1} = F_{n+1} + F_{n-1} + F_n + F_{n-2} = F_{n+1} + F_n + F_{n-1} + F_{n-2} = (F_{n+1} + F_n) + (F_{n-1} + F_{n-2}) = F_{n+2} + F_n$ és épp ezt akartuk belátni. Az első egyenlőség a Lucas-számok definíciója, a második az indukciós feltevés, a harmadik és negyedik csak egy átrendezés és zárójelezés, az ötödik a Fibonacci-számok definíciója.

5. Egy 30 centi hosszú mákosbejglit sütök, amibe pontszerűnek tekintett mazsolát is szórok (véletlenszerűen). Legkevesebb hány szem mazsola esetén lesz bizonyosan olyan 2 centis szelet, melybe legalább négy mazsola jut?

Megoldás: Felosztjuk a bejglit 15 darab 2 centis szeletre, ezek lesznek a skatulyák. Skatulyaelv: ha n skatulyába legalább $n \cdot k + 1$ dolgot teszünk, akkor biztosan lesz legalább egy olyan skatulya, melybe legalább $k + 1$ dolog kerül. Itt most: a skatulyák a szeletek, $n = 15$; a dolgok a mazsolák, $k + 1 = 4$. Tehát $k = 3$, $n \cdot k + 1 = 15 \cdot 3 + 1 = 46$. Azaz 46 szem mazsola esetén biztosan lesz olyan szelet, melybe legalább 4 mazsola jut. Ezzel még nem vagyunk kész: meg kell mutatni, hogy kevesebb nem elég. Valóban: 45 szem mazsola esetén előfordulhat, hogy mind a 15 szeletbe pontosan 3 szem mazsola jutott.

6. A Mikulásnak van ötféle csokija, mindből hét darab. Ezeket (mindet) szeretné kiosztani huszonöt gyereknek úgy, hogy mindenki kapjon legalább egy csokit, de senki ne kapjon két egyformát. Hányféleképpen oszthatja ki a csokikat?

Megoldás: Csokifajtánként nézzük: azt, hogy senki ne kapjon két egyformát, úgy garantáljuk, hogy egy adott fajtánál a 25 gyerekből kiválasztunk 7-et, akik abból a fajtából kapnak egy-egy darabot. Ez tehát fajtánként $\binom{25}{7}$. A különböző fajtákra ezt függetlenül elvégezzük, vagyis össze kell szorozni; az összes eset tehát $\binom{25}{7}^5$.
Rossz eset az, ha valamelyik gyerek nem kap semmit, vagyis sokféle rossz eset van, aszerint, hogy éppen ki vagy kik nem kaptak. Ezért szitaformulával tudjuk megoldani a feladatot.
$H = \{$ összes eset $\}$, $|H| = \binom{25}{7}^5$.
$A_i = \{$ az i. gyerek nem kap semmit $\}$, $|A_i| = \binom{24}{7}^5$ (mert ez azt jelenti, hogy minden csokifajtánál 24 gyerek közül választott a Mikulás), $i = 1, ...25$
$A_i \cap A_j = \{$ az i. és a j. gyerek nem kap semmit $\}$, $|A_i \cap A_j| = \binom{23}{7}^5$ (mert ez azt jelenti, hogy minden csokifajtánál 23 gyerek közül választott a Mikulás), ilyen kettes metszetből $\binom{25}{2}$ van.
Stb.
Az utolsó értelmes (nemnulla) metszetek a 18-as metszetek, azaz ha 18 gyerek nem kap csokit, mert így 7 gyerek marad, akik között a fajtánként 7 darabot kiosztjuk. A 18-nál több részhalmaz metszetei üresek (emiatt mindegy, hogy beleírjuk-e a szummába).
Összesen tehát $|H \setminus (A_1 \cup ... \cup A_{25})| = \binom{25}{7}^5 - 25 \cdot \binom{24}{7}^5 + \binom{25}{2}\binom{23}{7}^5 - \ldots + \ldots + \binom{25}{18}\binom{7}{7}^5 =$
$= \sum_{k=0}^{25}(-1)^k \binom{25}{k}\binom{25-k}{7}^5$.

7. Mutasd meg, hogy

$$n! = \sum_{k=0}^{n}(-1)^k \binom{n}{k}(n-k)^n.$$

Megoldás: Megmutatjuk, hogy mindkét oldal ugyanazt számolja meg: hányféleképpen helyezhetünk el n szál különböző virágot n különböző színű vázába, ha egyik vázát sem hagyhatjuk üresen? Bal oldal: ez valójában n különböző elem sorbarakásainak száma„ minden vázába pontosan egy virág jut. Jobb oldal: szitaformulával. Alaphalmaz: $H = \{$összes szétosztás$\}$, rossz részhalmazok: $A_i = \{$az i. vázába nem jut virág $\}$, $i = 1, \ldots, n$. $|H| = n^n$ (minden szálról egyesével eldöntjük, hogy melyik vázába tesszük), k darab rossz részhalmaz metszetének mérete $(n-k)^n$ (minden szálról egyesével eldöntjük, hogy melyik vázába tesszük, de most k darab váza üresen marad, tehát csak $n-k$ váza közül választunk). A szitaformula felírása éppen a jobb oldalon álló képletet adja.